

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบจากผลการวิจัยปฐมภูมิที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เพื่อศึกษาวิธีการและผลลัพธ์ของการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด โดยคัดเลือกจากรายงานการวิจัยทั้งที่ตีพิมพ์และไม่ได้ตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่รายงานไว้ในระยะเวลา 11 ปี คือ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือนธันวาคมพ.ศ. 2556

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้สำหรับการทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้ คือ รายงานการวิจัยปฐมภูมิที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เพื่อศึกษาวิธีการและผลลัพธ์ของการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด โดยคัดเลือกจากรายงานการวิจัยทั้งที่ตีพิมพ์และไม่ได้ตีพิมพ์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่รายงานไว้ในระยะเวลา 11 ปี คือตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2546 ถึง เดือนธันวาคมพ.ศ. 2556 ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกที่มีลักษณะครอบคลุมตามหลักของ PICO ดังนี้

1. กลุ่มประชากร (population) เป็นรายงานการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดอายุครรภ์ระหว่าง 20 สัปดาห์ถึงก่อน 37 สัปดาห์
2. วิธีการจัดกระทำ (intervention) เป็นรายงานการวิจัยที่ใช้การจัดการความเครียดเป็นการจัดกระทำ
3. การเปรียบเทียบ (comparison) เป็นรายงานการวิจัยที่มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หรือก่อนและหลังการทดลอง
4. ตัวแปรผลลัพธ์ (outcome) เป็นรายงานการวิจัยที่มีผลลัพธ์คือระดับคะแนนความเครียด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทบทวนอย่างเป็นระบบครั้งนี้มี 3 ประเภท ดังนี้

1. แบบคัดกรองรายงานการวิจัย (inclusion criteria form) เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยที่ครอบคลุมตามหลักของ PICO โดยรายงานการวิจัยที่คัดเลือกเข้าสู่การทบทวนต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ ได้แก่

1.1 กลุ่มประชากร (population) เป็นรายงานการวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดอายุครรภ์ระหว่าง 20 สัปดาห์ถึงก่อน 37 สัปดาห์

1.2 วิธีการจัดกระทำ (intervention) เป็นรายงานการวิจัยที่ใช้การจัดการความเครียดเป็นการจัดกระทำ

1.3 การเปรียบเทียบ (comparison) เป็นรายงานการวิจัยที่มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หรือก่อนและหลังการทดลอง

1.4 ตัวแปรผลลัพธ์ (outcome) เป็นรายงานการวิจัยที่มีผลลัพธ์คือระดับคะแนนความเครียด

2. แบบประเมินคุณภาพรายงานการวิจัย (critical appraisal form) เป็นแบบประเมินเพื่อวิเคราะห์ ประเมินคุณภาพของรายงานการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้แบบประเมินคุณภาพสำหรับงานวิจัยเชิงทดลอง (JBI Critical Appraisal Checklist for Experimental Studies) ของสถาบัน โจแอนนาบริกส์ (JBI, 2011)

3. แบบบันทึกการสกัดข้อมูล (data extraction form) เป็นเครื่องมือเพื่อบันทึกรายละเอียดของรายงานการวิจัย โดยผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสกัดข้อมูลสำหรับงานวิจัยเชิงทดลองหรือสังเกต (JBI Data Extraction Form for Systematic Review of Experimental/Observational Studies) ของสถาบัน โจแอนนาบริกส์ (JBI, 2011) ซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของรายงานวิจัย ได้แก่ ชื่อผู้วิจัย ปีที่พิมพ์ ชื่อวารสาร วิธีการดำเนินการวิจัย ลักษณะและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เนื้อหาสาระของรายงานวิจัย ได้แก่ การจัดการความเครียด การวัดผลลัพธ์ และระดับผลลัพธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะในรายงานการวิจัย

การควบคุมคุณภาพการทบทวนอย่างเป็นระบบ

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

แบบคัดกรองรายงานการวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามเกณฑ์การคัดเลือกรายงานการวิจัยปฐมภูมิมิมีลักษณะเป็นรายการตามเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยเข้าสู่การทบทวน ไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ สำหรับแบบประเมินคุณภาพรายงานการวิจัย และแบบบันทึกการสกัดข้อมูล ซึ่งสร้างและพัฒนาโดยสถาบัน โจแอนนาบริกส์ (JBI, 2011) เป็นเครื่องมือมาตรฐานจึงไม่จำเป็นต้องตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การควบคุมคุณภาพการรวบรวมข้อมูล

การควบคุมคุณภาพการรวบรวมข้อมูลสำหรับการทบทวนอย่างเป็นระบบในครั้งนี้ ดำเนินการโดยผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษา รวบรวมข้อมูลจากรายงานการวิจัยโดยใช้แบบคัดกรองงานวิจัยที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ในการคัดเลือกงานวิจัยเข้าสู่การทบทวน แบบประเมินคุณภาพรายงานการวิจัย และแบบบันทึกการสกัดข้อมูล โดยแยกกันประเมินอย่างอิสระ และนำข้อมูลจากการรวบรวมมาเปรียบเทียบเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาที่รวบรวมได้ หากมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน จะทำการปรึกษาเพื่อหามติร่วมกัน หากไม่สามารถสรุปความเห็นได้ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจะเป็นผู้ลงมติ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษามีความเห็นตรงกันในทุกขั้นตอนของการควบคุมคุณภาพของการทบทวนอย่างเป็นระบบ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการทบทวนอย่างเป็นระบบ ไม่ได้มีการศึกษาโดยตรงกับมนุษย์ จึงได้ดำเนินการขออนุมัติการขอยกเว้นการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย (Exemption) ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการทบทวนอย่างเป็นระบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการสืบค้นรายงานการวิจัย โดยสืบค้นรายงานการวิจัยที่ครอบคลุมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ตามขั้นตอนดังนี้

1.1 กำหนดคำสำคัญ (key words) ในการสืบค้นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มประชากร (population) ได้แก่ สตรีตั้งครรภ์ สตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด pregnancy with preterm labor, women with preterm labor, women with premature contraction

1.1.2 วิธีการจัดกระทำ (intervention) ได้แก่ วิธีการจัดการความเครียด การหายใจ การผ่อนคลาย การสนับสนุนทางสังคม การให้ข้อมูล stress management, social support, relaxation, abdominal breathing

1.1.3 การเปรียบเทียบ (comparison) ได้แก่ RCTs, randomize controlled trial, quasi experimental, cohort study, pilot study

1.1.4 ตัวแปรผลลัพธ์ (outcome) ได้แก่ ความเครียด stress

1.2 กำหนดแหล่งสืบค้นข้อมูล ทั้งจากคอมพิวเตอร์และห้องสมุด

1.3 ผู้วิจัยทำการสืบค้นรายงานการวิจัยด้วยวิธีการ ดังนี้

1.3.1 การสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ (computerized searching) โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ (health science electronic databases) ผ่านระบบฐานข้อมูลที่มีบริการในห้องสมุด ได้แก่ PubMed, CINAHL, ProQuest Medical Library, Wiley Online Library, Science Direct, Springer Link, Cochrane systematic reviews database, Scopus และฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ในประเทศไทย ได้รายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด จำนวน 38 เรื่อง

1.3.2 การสืบค้นด้วยมือ (handed searching) โดยผู้วิจัยสืบค้นรายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด จากหนังสือดัชนีวารสารทางการแพทย์ บทความย่อจากการประชุมสัมมนา และการสืบค้นวิทยานิพนธ์ในห้องสมุด โดยดูจากชื่อเรื่องและคำสำคัญของรายงานการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยสืบค้นรายงานการวิจัยจากหนังสือหรือเอกสารวิจัยทางการแพทย์ที่ไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ (searching for unpublished materials) โดยติดต่อกับนักวิจัยโดยตรง รวมทั้งสืบค้นจากเอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรมของงานวิจัยที่สืบค้นได้ พบรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด จำนวน 2 เรื่อง

2. การคัดเลือกรายงานการวิจัย ผู้วิจัยอ่านรายงานวิจัยที่สืบค้นได้ โดยดูจากชื่อเรื่องและบทคัดย่อ แล้วคัดเลือกตามแบบคัดกรองรายงานวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนดที่พัฒนาขึ้นร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยแยกกันประเมินอย่างอิสระ ทุกรายงานการวิจัยที่คัดเลือกต้องเป็นไปตามเกณฑ์การ

คัดเลือกงานวิจัยปฐมภูมิที่กำหนดไว้ทุกข้อ หากมีความเห็นไม่ตรงกันในการสรุปจะปรึกษาเพื่อหามติข้อสรุปร่วมกัน ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเป็นผู้ลงมติ สำหรับงานวิจัยที่ไม่สามารถติดตามเอกสารฉบับสมบูรณ์จำนวน 1 ฉบับ ได้ถูกคัดออกจากการทบทวน

3. การประเมินคุณภาพรายงานวิจัย ผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำการประเมินคุณภาพรายงานวิจัย โดยการอ่านรายงานวิจัยและประเมินคุณภาพตามรายการในแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยแยกกันประเมินอย่างอิสระ แล้วสรุปลงในแบบฟอร์มการประเมินคุณภาพงานวิจัยที่พัฒนาโดยสถาบัน โจแอนนาบริกส์ แล้วนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบว่าตรงกันหรือไม่ หากตรงกันจึงทำการสกัดข้อมูลต่อไป แต่ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันจะปรึกษาเพื่อหามติข้อสรุปร่วมกัน ถ้าไม่สามารถตกลงกันได้จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเป็นผู้ลงมติ

4. การสกัดข้อมูลจากงานวิจัย โดยผู้วิจัยสกัดข้อมูลและลงบันทึกรายละเอียดข้อมูลของรายงานวิจัยตามแบบบันทึกการสกัดข้อมูลที่พัฒนาโดยสถาบัน โจแอนนาบริกส์ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ หากความเห็นในการบันทึกไม่ตรงกัน จะทำการตกลงกันเพื่อหาข้อสรุป และถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเป็นผู้ลงมติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสรุปรายงานการวิจัยมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะของรายงานวิจัย วิเคราะห์โดยสถิติพรรณนา
2. ผลลัพธ์ของการจัดการความเครียดในสตรีที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด พบงานวิจัยที่มีข้อมูลทางสถิติที่เพียงพอจำนวน 4 เรื่อง แต่ไม่พบรายงานการวิจัยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการจัดการความเครียดด้วยการวิเคราะห์เมต้าได้ ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์โดยการสรุปเชิงเนื้อหาในการตอบคำถามการทบทวน